

Rapport fra studietur til Jerusalem og Vestbredden i januar 2023

v/ Berit Hagen Agøy

Vertskap og deltagere

Kirkens Nødhjelp (KN) inviterte kirkeledere til en studietur for å bli kjent med arbeidet og partnerne til KN i Palestina. Invitasjonen ble formidlet via Norges Kristne Råd, og deltakerne kom fra Den norske kirke (Biskop Kari Veiteberg og Berit Hagen Agøy), Metodistkirken, Den katolske kirke, Kvekerne og Norges Kristne Råd. I tillegg deltok en ansatt på representasjonskontoret på mesteparten av reisen, samt stab fra KN og DCA.

Programposter

- Introduksjon til Kirkens Nødhjelp og Danske Folkekirkens Nødhjelps (DAC) fellesprogram i Palestina
- Møte med FNs kontor i Øst-Jerusalem
- Tur i Gamlebyen i Jerusalem, besøk til hellige steder
- Møte med biskopen i Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land
- Møte med lokalbefolkning i bydelen Silwan i Øst-Jerusalem hvor den palestinske befolkningen presses ut av israelere. Menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem var guide på turen og orienterte om sitt arbeid.
- Observasjon av Checkpoint 300 ved Betlehem og besøk til muren sammen med Ledsagerprogrammet (EAPPI)
- Møte med Rifat Kasis fra Kairos Palestine i Beit Sahour
- Møte med Mitri Raheb, Dar al-Kalima University, Betlehem
- Besøk til Fødselskirken i Betlehem
- Feltbesøk til lokal freds- og forsoningsgruppe med kvinner i Kisan, Betlehem
- Frokostmøte med Ambassadør Torunn Viste ved det norske representasjonskontoret
- Besøk til Hebron med Breaking the Silence som guide.
- Møte med Randa Seniora, Women's Center for Legal Aid and Counselling, and Mai Jarrar, director of YMCAs Women Development Programme, Ramallah

Jerusalem er en by for to folk og tre religioner.

Hovedinntrykk

KN har svært solide partnere som driver et imponerende arbeid under vanskelige vilkår. Partnerne arbeider tett sammen med palestinsk lokalbefolkning, og dermed får man god innsikt i vanlige folks liv under okkupasjonen. KN hadde satt sammen et intensivt og svært informativt program.

Dagene var fylt av stolthet over hva vi som oppdragsgivere til KN får være med på å støtte og fortvilelse over de livsvilkår folk lever under.

Kirker og kristne organisasjoners arbeid i Palestina er imponerende, og det kristne nærværet gjennom skoler, barne- og ungdomsarbeid og mange former for diakonalt arbeid er svært mye viktigere enn antallet kirkemedlemmer skulle tilsi. Støtten fra internasjonale partnere, som Kirkens Nødhjelp, bidrar betydelig til at dette viktige arbeidet kan opprettholdes.

Mange palestinere føler seg glemt og sviktet av det internasjonale samfunnet, konflikten har liten nyhetsverdi etter å ha vart så lenge, og verdenssamfunnets oppmerksomhet er rettet mot andre deler av verden. Noen av dem vi møtte, gav uttrykk for undring over hvordan vestlige land stiller opp for Ukraina, mens okkupasjonen Palestina i realiteten blir akseptert.

Kirkene har kunnskapsrike og engasjerte organisasjoner og talspersoner som fastholder det kristne håpet. Gjennom konkret støtte til lokalbefolkningen lindrer de nød og fortvilelse og gir mot til folk. Dette er avgjørende viktig, særlig for barn og unge som vokser opp, og som lur på om det finnes noen framtid for dem i Palestina. Det er derfor svært viktig at Den norske kirke opprettholder det nære samarbeidet og den økonomiske støtten til vår søsterkirke, Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land. Gjennom KNs arbeid har menighetene gjennom offer og Fasteaksjonen mulighet til å være med å bidra til en forandring for våre medmennesker som lever under helt andre kår enn oss

Den politiske situasjonen er svært anspent, og valget av ny regjering i Israel har ført til økende usikkerhet. Det var en stemning hvor folk ventet på at noe snart skulle komme til å skje. (Hvilket også viste seg å være rett, etter at vi var kommet hjem, med drapene i flyktningeleir in i Jenin og terroren i Jerusalem). De palestinere vi møtte, virket mer slitne enn jeg har opplevd dem som tidligere, men de har ikke gitt opp kampen for rettferdige levekår. Diskrimineringen mellom ulike folkegruppene er blitt mer systematisk og omfattende, både internt i Israel og i de okkuperte områdene. Troen på tostatsløsningen opprettholdes prinsipielt av FN og diplomater, men folk på grasrota har liten tro på at en slik løsning lenger er mulig. Med den nye israelske regjeringen handler det også i sterkere grad om å redde det israelske demokratiet.

Det skaper fiendebilder når mennesker holdes fysisk adskilt. Israelere advares mot å bevege seg inn på område A på Vestbredden fordi det er livsfarlig. (Foto skilt: IDF)

Silwan: Motet holdes oppe ved å fargelegge palestinske hus som trues av ødeleggelse for å gi plass til nye israelske boliger. B'Tselem støtter lokalbefolkningens juridiske kamp for retten til sine boliger.

Israelsk ulovlig bosetning til høyre.

Ledsagere passer barn på et ungdomssenter støttet av kirkene for å holde dem unna volden i gatene.

Hebron er et ufattelig trist syn, gatene ligger øde, og palestinske butikker er stengt – et sikkerhetstiltak for å beskytte israelske bosettere.

Ordinasjon av Sally Azar

Reisen var lagt opp slik at den ble avsluttet med at vi deltok under ordinasjonen til Sally Azar til prest i Den lutherske kirke i Jordan og det hellige land. Hun er den første palestinske kvinne som ordineres til prestedtjeneste i Palestina.

Foto: Albin Hillert, KV

Det er ingen tilfeldighet at den første kvinne ordineres nettopp i den lutherske kirken. Gjennom flere år har kirken arbeidet systematisk for å fremme likestilling, både internt i kirken og i samfunnet. Tilknytningen til Det lutherske verdensforbunds likestillingsarbeid har vært til inspirasjon og støtte.

Dette var en historisk begivenhet. Over 200 internasjonale gjester var til stede, og ordinasjonen ble dekket av flere av de store internasjonale mediene. Det massive internasjonale oppmøtet ble oppfattet og verdsatt som et sterkt uttrykk for solidaritet med en tallmessig liten luthersk kirke som lever under svært krevende kår.

Foto: Selfie Sally Azar

Oppfølging

Styret i Norges Kristne Råd drøftet oppfølging av reisen på sitt styremøte 15. februar. Utdrag fra protokollen fra styremøtet (ikke formelt godkjent i skrivende stund):

Solidaritet med Israel og Palestina

To styremedlemmer, en observatør og generalsekretæren deltok på en reise for kirkeledere til Israel og Palestina i januar i regi av Kirkens Nødhjelp.

Inntrykkene som de delte med styret, kan oppsummeres slik:

- Det er et sterkt behov for en økende solidaritet med de kristne i regionen.
- Den politiske utviklingen gir grunn til dyp uro.

Til styremøtet forelå det flere forslag til oppfølging av delegasjonsreisen:

Ny delegasjonsreise for kirkeledere (som styretur høst 2023 eller januar/februar 2024). Det er viktig at kirkelederne prioriterer en slik reise.

Forslag til Metodistkirken Norge ved Knut Refsdal om å igangsette en «Økumenisk dialog» om Israel-Palestina-tematikken, ut fra opplegget som ble benyttet av NKR tidligere i dialogen om likekjønnet ekteskap.

I forkant av dialogen bør det arrangeres et skoleringsseminar.

Et sterkere fokus på kristnes situasjon i Midtøsten organiseres som et nettverk som kan favne videre enn NKR.

Styret presiserte at det er ulike tilnærminger til Israel i medlemssamfunnene, og dette må det tas hensyn til i det videre arbeidet. Israel-Palestina-konflikten må omtales på måter som ivaretar respekt for jødernes situasjon og det historiske forholdet mellom kirken og jødene, samtidig som en lytter til de lokale kristne i Israel og Palestina sine livsvilkår i dag. Situasjonen for kristne i Midtøsten er kritisk flere steder, og deres trosfrihet er under sterkt press, noe som kaller på vår solidaritet.

Vedtak: Styret ber sekretariatet utarbeidet konkret forslag til gjennomføring av:

- To styresamtaler, en hvor Stefanusalliansen inviteres med fokus på «trosfrihet og de forfulgte kristne», og en hvor Det Mosaiske Trossamfunn inviteres med fokus på «kirkene og jødene», berammes til styremøtene i mai og september
- Felles styretur til Israel og Palestina (våren 2024)
- Oppfølging av forslaget til Knut Refsdal om økumenisk dialog, men avvartet til vi er kommet i gang med det andre (se forslaget beskrevet under)
- «Midtøsten forum» i Norges Kristne Råd revitaliseres for å styrke solidariteten med de kristne i området.

BHA 17. feb. 2023

Foto: Dersom ikke annet er oppgitt: Berit Hagen Agøy

Vedlegg:

Nyhets sak fra NKR

Facebook post Berit Hagen Agøy

Kirkens Nødhjelp arrangerte nylig en delegasjonsreise for kirkeledere til Israel og Palestina. – Inntrykkene er mange og sterke, og særlig å se de vanskelige levekårene og den vanskelige politiske situasjonen mange lever under, sier deltakerne.

Generalsekretær Erhard Hermansen i Norges Kristne Råd forteller om mange sterke inntrykk som han vil trenge tid til å bearbeide. – Det er noen år siden jeg sist var der, og situasjonen for det palestinske folk har blitt enda vanskeligere, og det gjør dypt inntrykk å se den vanskelige politiske situasjonen og de tøffe levekårene mange lever under i området, forteller han, og legger til hvordan møtene med enkeltpersoner, grupper og organisasjoner utfordrer og berører.

Delegasjonen møter folk i Palestina.

Tilsynsprest i Metodistkirken i Norge er enig. – Hodet og sinn er fylt av sterke inntrykk jeg trenger å bearbeide.

– Umiddelbart kjenner jeg på en sorg, sier hun. – Sorg over tapte liv, sorg over at vi mennesker ikke lærer. Igjen og igjen stenger vi «den andre» ute, gjør ham til fiende og uvenn. Skaper skrekkbilder og feilaktige historier for å opprettholde og rettferdiggjøre voldelig adferd under dekke av sikkerhetstiltak.

Hun forteller hvordan delegasjonen fikk møte mennesker ansikt til ansikt som hadde erfart at soldater trengte seg inn i deres hjem midt på natten. Møte med ekssoldatene som hadde vært med på å trenge seg inn i hjem og vekke opp kvinner og barn bare for å skape skrekk, under dekke av sikkerhetstiltak. Om høye murer som stenger noen ute, og andre inne – segregering som forsterker bildet av venn eller fiende.

– Det har gjort inntrykk å se de vanskelige levekårene og den vanskelige politiske situasjonen mange lever under. På tross av alt dette finnes det et beundringsverdig mot hos mange av dem som arbeider i dette området. Mot til å rope høyt om urettferdighet, mot til å gjøre noe med egen situasjon og samtidig hjelpe andre, sier Ingvill Grefslie.

– Vi er blitt utfordret av mange vi møtt på delegasjonsreisen om vårt ansvar å beskrive og formulere for et norsk publikum, norske media og myndigheter hva vi har sett og hørt, sier Roger Cassidy fra Kvekersamfunnet. – Som delegasjonens refleksjon den siste kvelden i Jerusalem åpenbarte, er det krevende å enes om hva som bør løftes frem og belyses og ikke minst hvilke ord og uttrykk som kan brukes, sier han.

Når han skal nevne ting som gjorde inntrykk på han fra det han har møtt og hørt, nevner han blant annet hvordan Ukraina krigen endret alt, og viste vestens hykleri eller mangel på konsekvens i spørsmål om menneskerettigheter. At palestinske kristne er mest utsatt, en liten minoritet inne i en minoritet. En klar oppfatning av at to-stats modellen er død, men holdes i live av frykt for det ukjente som en dag vil erstatte den. Et demokratisk underskudd på begge (alle) sider, hvor Israel har monopol på væpnet makt.

Han nevner økt statlig vold, som er intensivert av den nye høyre-ultra høyre Israelske regjering – og at mange beskriver det som om den tredje intifada er begynt, og en fredsprosess som for tiden er foreldreløs. – Det mangler både en profetisk og en praktisk vei mot fred som kunne gi 'rettferdighet, verdighet og respekt' for alle parter, sier Cassidy.

– Jeg opplevde et større alvor og en dypere fortvilelse blant palestinerne nå, enn for bare noen måneder siden, da jeg sist var her. – Berit Hagen Agøy

Han forteller hvordan den solidariteten som fremgikk av det store internasjonale nærværet ved Sally Azars ordinasjon var imponerende og oppmuntrende. Det var i sannhet en historisk begivenhet. Men det reiser også to spørsmål: Hva blir virkningen i nærmiljøet og hvordan kommer vår delegasjon, våre sendeorganisasjoner og det internasjonale kristne samfunnet til å vise sin støtte til pastor Sally Azar og ELCJHL og alle slags kristne i Midtøsten i dagene og årene som kommer?

Berit Hagen Agøy, internasjonal direktør i Den norske kirke løfter fra ordinasjonen av Sally Azar som turens høydepunkt. Det at nærmere 300 internasjonale gjester var til stede, er et sterkt vitnesbyrd om søsterkirkens solidaritet med Den lutherske kirke i Jordan og Der hellige land. Kristne palestinere er en tallmessig liten gruppe som lever under ekstremt vanskelige kår. Men de spiller en viktig rolle for å opprettholde det kristne nærværet og ved å tjene samfunnet gjennom kristne skoler og diakonalt arbeid. Hagen Agøy siterer biskop Azar som sa til oss «vi er få, men vi kjenner at vi er del av en stor familie».

– Jeg opplevde et større alvor og en dypere fortvilelse blant palestinerne nå, enn for bare noen måneder siden, da jeg sist var her, sier Hagen Agøy. Regjeringsskiftet i Israel øker frykten og motløsheten, og det er bekymringsfullt at flere palestinske ungdommer nå er mer villig til å bruke vold i motstandskampen. De opplever at okkupasjonspolitikken systematiske diskriminering stadig forsterkes og begrenser deres frihet og livsutfoldelse. De ser ingen lysglimt og tegn til forbedring, tvert imot. De opplever seg sviktet av det internasjonale samfunnet, sier hun.

Hagen Agøy roser Kirkens Nødhjelp for det fantastiske arbeidet deres dyktige medarbeidere og partnerorganisasjoner utfører. – Vi merket tillitten Kirkens Nødhjelp har hos lokalbefolkningen og at arbeidet er forankret i solid kunnskap om forholdene og i en nestekjærlighet som krever at alle mennesker har rett til å leve i frihet og med samme verdig verdighet.

Duen i Klagemuren i Jerusalem venter fortsatt på fred

Berits Hagen Agøys Facebook post etter reisen

Jeg ble helt skjelven da jeg hørte nyheten om terrordrapene i synagogen i Jerusalem. Dagen før ble ni palestinere drept i en flyktningleir i Jenin. Forrige uke tilbrakte jeg i Jerusalem og på Vestbredden. Det var en dyster stemning etter valget i Israel, og man ventet på at det snart skulle smelle et sted.

Det er noe grunnleggende galt når palestinske barn og ungdommer griper til våpen, når israelske soldater skyter for å drepe i en flyktningleir og når raketter fra Gaza sikter på sivilbefolkningen i Israel. Dødelige hevnaksjoner og kollektiv avstraffelse avslører et samfunn hvor grunnleggende rettigheter ignoreres. Hos de jeg møtte, både israelere og palestinere, er håpet om en fredsløsning tynnslitt, og folk er slitne. Fortvilelse, frustrasjon og sinne øker, en bokstavelig talt, livsfarlig kombinasjon.

Det blir ikke fred så lenge ikke hvert enkelt menneske ses på som likeverdig. Folk stoler ikke på at myndighetene ønsker å ivareta alles grunnleggende menneskerettigheter - dette gjelder både i Israel og i Palestina. Det blir ikke fred før retten, og ikke vold og maktmisbruk, råder.

Det blir ikke fred før alle har den samme mulighet til å leve i sitt liv i trygghet og frihet, til å ha et normalt familieliv og å kunne bevege seg fritt i eget land og å reise over grenser.

Det blir ikke fred så lenge israelsk lovgivning og politikk bygger på en systematisk diskriminering mellom mennesker - ut fra etnisitet og religion. Det er ufattelig trist at det israelske demokratiet smuldrer opp og erstattes av en rasistisk politikk. En stat som er tuftet på diskriminering, blir aldri rettferdig.

Uansett hva man måtte mene om Israel og Palestina, og om de ulike folkegruppens rett til land, må vi stå sammen om å fordømme terror og vold. Hvert enkelt menneske er like verdifullt, og drap på en av oss, rammer oss alle.

Det er tid for bønn, forsterket solidaritet og engasjement for fred og rettferdighet i Israel og Palestina.

